

- а) часткове приховання від обліку залишків вантажу, які виявляються при розвантаженні;
- б) повне приховання від обліку залишків (без документів) вантажів, виявлених при розвантаженні вагона, контейнера;
- в) крадіжки вантажів шляхом роз'єднання вантажу та перевізних документів;
- г) крадіжки вантажів шляхом перескладання документів;
- д) крадіжки наливних вантажів [4, с. 45].

Розглянуті способи вчинення крадіжок вантажів на залізничному транспорті не є вичерпними.

Отже, на сьогоднішній день способи вчинення крадіжок на залізничному транспорті удосконалюються та набувають системного і загрозливого характеру, що обумовлює необхідність наукового підходу у дослідженні даної проблематики з метою своєчасного виявлення осіб, які вчинюють зазначені злочини вірного спрямування їх розслідування.

Список використаних джерел:

1. Шеремет А. П. Криміналістика: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / А. П. Шеремет – [2-ге вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
2. Старушкевич А. В. Криміналістична характеристика злочинів [Текст]: Навчальний посібник / А. В. Старушкевич. – Київ: НВТ «Правник» – НАВСУ. 1997. – 41 с.
3. Князев В. А. Методика расследования и раскрытия хищений грузов на железнодорожном транспорте / В. А. Князев, П. П. Мозговой. – Горький, 1977. – 136 с.
4. Оперук В. І. Основні способи вчинення крадіжок вантажів з рухомого складу залізничного транспорту / В. І. Оперук. – Науково-інформаційний вісник «Право», №9. – 2014. – с. 193-198.

Ткаленко Владислав Ігорович,

курсант 3 курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Бідняк Ганна Сергіївна,

ст. викладач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ВИЯВЛЕННЯ ПІДРОБКИ ПАСПОРТА ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

Документ, який посвідчує особу та підтверджує її громадянство, є паспорт громадянина України, що законодавчо підтверджується

Конституцією України та Положенням «Про паспорт громадянина України», яке затверджено Верховною Радою України. Щоб використати даний документ з метою законної необхідності, громадянину потрібно мати можливість підтвердити його справжність. На даний час, виникає безліч ситуацій, коли будь-яка особа може використати на свою користь документ іншої особи в злочинних цілях. Тому, досить актуальним є вивчення таких методів виявлення підробки паспорта, які будуть необхідними як для діяльності правоохоронних органів, так і для будь-якої особи, яка не хоче бути обманутою злочинцями.

Огляд документів, порядок проведення огляду документів, в тому числі паспортів, способи їх підробки досліджувались в працях О.Г. Волошиної, Т.А. Бєєвої, О.В. Воробей, В.П. Колмакова, В.Я. Колдіна, Н.П. Яблокова та інших. Але все ж таки, високий рівень злочинності та комп'ютерно-технічний розвиток дає привід для подальшого дослідження документів, які посвідчують особу та методів виявлення їх підробки.

Перевірка паспорта на його достовірність здійснюється працівниками правоохоронних органів з різних причин, наприклад, для забезпечення паспортної системи, при затриманні чи арешті злочинця, при розслідуванні злочинів, під час проведення охорони громадського порядку, при розшуку осіб, під час слідчих і оперативних дій. Крім цього, необхідність перевірки особи, шляхом посвідчення її відповідним документом стоїть перед співробітниками різних органів: нотаріусами, кадрами підприємств, установ, організацій, відділеннями банків, тобто особами, прямий обов'язок яких є прийняття документів, перевірка та посвідчення їх справжності. Таку перевірку виконують шляхом проведення огляду паспортів вказаними суб'єктами [3, с.192].

У зв'язку з цим з метою встановлення належності паспорта особі пред'явника посадові особи або працівники правоохоронних органів мають дотримуватися визначених правил при його перевірці. Нотаріальною палатою України було розроблено методичні рекомендації перевірки паспортів України. Відповідно даних рекомендацій алгоритм огляду паспорта громадянина України повинен проходити так:

1. Оглянути паспорт, перевірити відповідність його загальним вимогам: зовнішньому вигляду, розміру, структурі матеріалу.
2. Візуально впевнитись у відсутності дефектів на сторінках паспорту: підчисток, потертостей, плям в місцях розташування тексту.
3. Оглянути стрічку прошиття паспорта. Звернути увагу на акуратність проколів, їх однаковість, і непошкодженість нитки.
4. Оглянути перфорування серійного номеру паспорта. Отвори мають бути чіткими та співпадати при їх огляді напроти світла.
5. Перевірити наявність фотографій, відповідність їх розміру та розташування на них рельєфного відбитка печатки.

6. Перевірити відсутність ознак переклеювання фотографії: ушкоджень поверхні бланка документа, незбігу тексту та зрушення між частинами відтиску печатки на фотографії і бланку документа.
7. Перевірити відповідність органу видачі паспорту: компетенція органу видачі, територіальна відповідність реєстрації громадянина.
8. Звертати увагу на відповідності змісту печаток і штампів.
9. Перевірити текстову частину щодо відповідності стилю викладу. Однойменні літери мають бути однакові на вигляд та розташовані симетрично у слові. Рекомендовано звертати особливу увагу на написання літери «т» на 4 сторінці паспорта та на внутрішньому правому боці обкладинки.
10. Оглянути бланк паспорта на просвіт: звернути увагу на наявність водяних знаків та правильність їх розміщення; впевнитися у відсутності слідів механічної підчистки тексту або витравлювання тексту.
11. За можливості перевіряти паспорт за допомогою ультрафіолетової лампи: оглянути нумерацію кожної сторінки, герби України на кожній сторінці і напис Україна на останній, різнокольорові ниткоподібні рисочки в структурі паперу паспорта [5, с.13].

Існує два види підробки паспортів: повний та частковий. Оскільки повна підробка потребує значних зусиль, найчастіше застосовують часткову його підробку. Об'єктом такого підроблення стають втрачені (загублені або викрадені) паспорти, здобуті шахрайськими діями тощо. Часткове підроблення сприяє прихованню тих чи інших фактів, як у власних паспортах злочинців, так і у паспортах інших осіб. Зміна даних у власному паспорті злочинців викликана різними потребами у їх життєдіяльності. Одним із найпоширеніших способів часткової підробки є заміна, вклейка фотокартки. Заміна фотокартки може бути повною і частковою. При повній заміні фотокартка власника паспорта видаляється, а на її місце вклеюється інша. Часткова – здійснюється шляхом заміни частини фотокартки без рельєфного відбитку печатки вирізанням по її зовнішній рамці або по прямій лінії (монтаж), а також шляхом переклеюванням цілого або частини емульсійного шару з іншої фотокартки. При повному переклеюванні фотокартки слід імітувати рельєфний відбиток печатки, тому основні ознаки, що характеризують повну заміну фотокартки, можна поділити на дві групи: 1) ознаки переклеювання фотокартки; 2) ознаки підроблення рельєфного відбитку печатки [6, с.62].

Потрібно зазначити, що правоохоронці чи інші суб'єкти, які уповноважені перевіряти посвідчення особи, не є експертами і точно не зможуть визначити спосіб підробки бланка паспорта, його відповідність встановленим зразкам тощо. Вирішення цих питань знаходиться в компетенції експерта, який має відповідну вищу освіту, пройшов необхідний курс навчання, отримав допуск до проведення технічної експертизи документів та внесений в реєстр судових експертів.

Ознаки підробки паспорта виявляються, якщо вони явно виражені (наприклад, грубе підчищення, дописування, травлення, неохайне переклеювання фотокартки, наявність помарок, що помітні неозброєним оком і не потребують застосування науково-технічного обладнання). Потрібно зауважити, що якщо у осіб, уповноважених для перевірки документів виникають сумніви щодо справжності паспорта, вони мають звернутися за допомогою до правоохоронних органів [4, с.30].

Тому будь-який працівник правоохоронних органів повинен в достатньому обсязі володіти знаннями про документи, знати як повністю чи частково можна підробити документи, що посвідчують особу та як виявити таку підробку. Якщо виникає нагальна необхідність, то необхідно провести кваліфікований огляд спеціалістом. Слід визначити, що така перевірка займає певний час і у невідкладних ситуаціях виникають певні складнощі.

На мою думку, при зрості рівня злочинності, пов'язаної із підробкою документів, що посвідчують особу громадянина України, виникає необхідність передбачити посаду особи експерта в відділах поліції, яка в короткі строки зможе перевірити стан документу, який посвідчує особу на підробку чи підтвердити його відповідність встановленому зразку. При цьому послугами такої експертизи можуть користуватись не тільки працівники правоохоронних органів під час проведення слідчих, оперативно-розшукових чи інших дій, а й цивільні особи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // ВВР України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду: Положення від 26.06.1992// ВР України. – 1992. - № 2503-ХІІ.
3. Пчеліна О.В. Правила огляду паспортів та основні прийоми виявлення їх підробки/ О.В. Пчеліна //Право і безпека. – 2010. – № 4 (36) – с. 191-194.
4. Рівненське обласне відділення Української нотаріальної палати. Паспорт громадянина України, паспорт громадянина України для виїзду за кордон при встановленні особи для вчинення нотаріальних дій. Правила огляду. Методи виявлення підробки/ Рівненське обласне відділення Української нотаріальної палати. – Випуск 4. [Електронний ресурс]: <http://www.ukrmodno.com.ua/health/rivnenseke-oblasne-viddilennya-ukrayinsekoji-notarialenoi-pal/pg-1.html>
5. Методичні рекомендації Нотаріальної Палати України. - 2016 р. [Електронний ресурс]: http://yurradnik.com.ua/wp-content/uploads/2016/12/letter_22122016_1.pdf
6. Патик Л.Л. Техніко-криміналістичне дослідження підробленого паспорта громадянина України [текст] : навчальний посібник/ Л.Л. Патик – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – с. 142